

Д.А. Янушкевич, канд. техн. наук, доц. (*ХТЕІ КНТЕУ, Харків*)

Л.Ю. Шубіна, канд. техн. наук, доц. (*ХТЕІ КНТЕУ, Харків*)

Д.І. Чуб, магістрант (*ХТЕІ КНТЕУ, Харків*)

ЗАСТОСУВАННЯ ДІАГРАМИ ІСІКАВИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІД ЧАС МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

Управління ризиками – це робота митних органів з аналізу ризиків, виявлення та оцінки ризиків, розроблення та практичної реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків, оцінки ефективності та контролю застосування цих заходів. Під ризиком розуміється ймовірність недотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи. Митні органи застосовують систему управління ризиками (СУР) для визначення товарів, транспортних засобів, документів і осіб, які підлягають митному контролю, його форм, що застосовуються, транспортних засобів, документів і осіб, а також обсягу митного контролю.

У відповідності з вимогами Рамкових стандартів Всесвітньої Митної Організації, митними органами України реалізуються заходи з підвищення здійснення митних формальностей, що здійснюються при митному оформленні продовольчих товарів, при переміщенні їх через митний кордон України. У відповідності з міжнародним досвідом, підвищення ефективності функціонування СУР необхідно проводити, використовуючи для аналізу рекомендовану міжнародним стандартом ISO 31010:2009 причинно-наслідкову діаграму Ісікави. Побудова даної діаграми дозволяє виявити фактори, що впливають на ефективність функціонування СУР:

- рівень матеріально-технічного забезпечення;
- якість нормативного забезпечення;
- рівень інформаційного забезпечення;
- ефективна організація митних органів;
- рівень підготовки співробітників;
- якість контролю за застосуванням СУР.

Кожна група факторів має в своїй основі першопричини. У результаті аналізу даних, отриманих при побудові та аналізі діаграми Ісікави, можна зробити висновки, що на рівень інформаційного забезпечення митних органів впливають такі інструменти:

- якість інформаційної взаємодії підрозділів;
- своєчасність інформування;
- модернізація інформаційних систем.

Забезпечення впливу кожного фактора, відображеного в діаграмі Ісікави, головним чином віді́б'ється на показниках ефективності функціонування СУР. Аналіз даних першопричин дозволить створити безперебійне функціонування системи управління ризиками, знизити ймовірність виникнення митних правопорушень за рахунок підвищення результативності застосування заходів з мінімізації ризиків.

Неодмінним елементом СУР за критерієм ефективності є політика в області якості результатів діяльності, яка визначає цілі організації та включає зобов'язання відповідати встановленим вимогам і постійно покращувати ефективність функціонування СУР. У митній справі на перше місце серед показників якості виходить надійність митного контролю, в тому числі і якість контролю за функціонуванням СУР, в рамках якого необхідно вдосконалювати наступні напрямки діяльності:

- оперативність і систематичність моніторингу;
- здійснення повторного аналізу даних, отриманих з використанням інспекційно-оглядових комплексів та реалізації механізму постконтролю прийнятих рішень.

Поняття «ефективність», що визначається як досягнення певних результатів з мінімально можливими витратами, нерозривно пов'язане з підвищенням якості здійснення митних формальностей, які залежать від виконання наступних умов:

- управління ризиками необхідно здійснювати для максимально можливого обсягу товарних партій, що переміщуються через митний кордон;
- кількість випадків, коли за результатами застосування заходів з мінімізації ризиків ознаки наявності порушень митного законодавства не були виявлені або кількість помилок не перевищує заданого значення;
- кількість товарних партій, оформлених з порушеннями митного законодавства, що не були виявлені у ході застосування СУР до випуску товарів – мінімальні.

Для оцінки рівня виконання цих умов застосовується система показників оцінки ефективності, яка включає два напрямки:

- оцінка ефективності заходів з мінімізації;
- оцінка ефективності інструментів СУР і рішень посадових осіб митних органів про застосування заходів щодо мінімізації ризиків.

Отже, використання діаграми Ісікави в багатокритеріальної системі факторів, що впливають на ефективність застосування СУР, робить прямий вплив на ефективність митного оформлення продовольчих товарів та дає можливість визначити форми та обсяг митного контролю та спростити митні процедури.